

Ужгородський національний університет
Факультет післядипломної освіти
Кафедра громадського здоров'я

- Теорія систем та практика їх застосування в ОЗ

- Доц. Качала Л.О.

План

1. Визначення поняття "система".
2. Класифікація систем.
3. Властивості керованих систем.
4. Організаційно-функціональні процеси і стадії системи.
5. Структура процесу організації системи.
6. Критерії якості організації системи.
7. Функціонально-посадові групи апарату управління.

**Великий Платон і його відомий учень
Аристотель дали філософське визначення
системи**

Система - множина, яка знаходиться у відношеннях і зв'язках між собою, що створює певну цілісність та єдність.

Система

сукупність елементів, що взаємодіють один з одним, сукупність мети разом з їх взаємодією; єдність взаємодіючих частин, які можуть бути розмежовані на багато динамічних елементів, взаємопов'язаних і взаємозалежних певним чином один від одного, що функціонують разом і створюють певний загальний ефект.

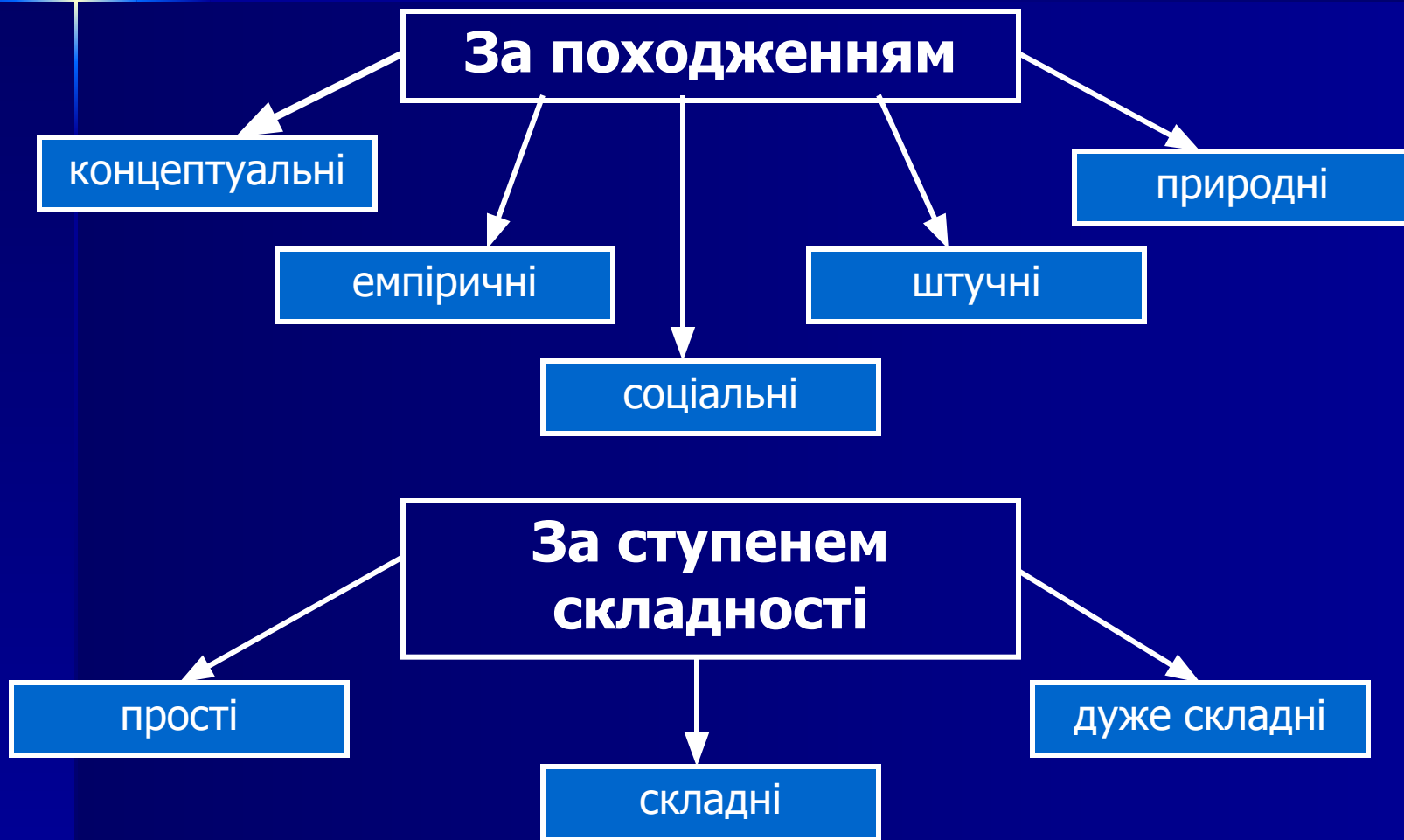
Найбільш повне визначення поняття системи дав В.Г. Афанас'єв (1973)

Система - це сукупність елементів, які взаємодіючи між собою та зовнішнім середовищем, породжують нові (інтегровані, системні) властивості та ознаки, які не притаманні жодному із цих елементів, але характерні для системи в цілому.

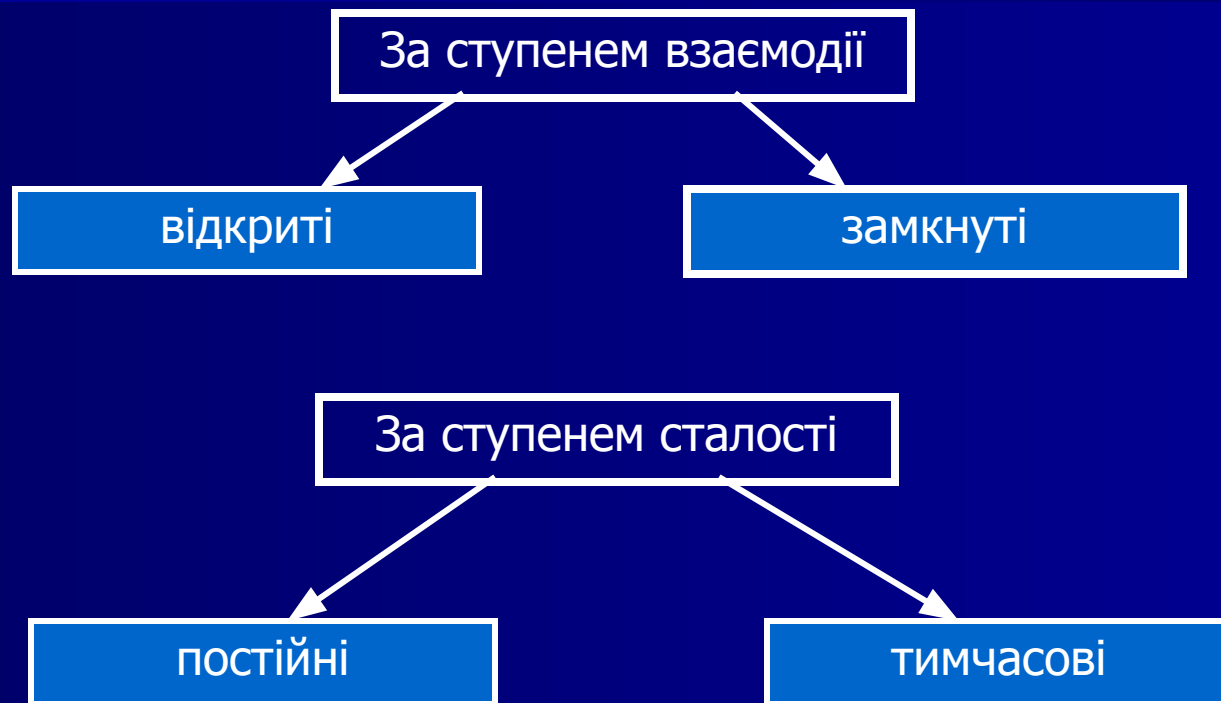
Характерні особливості визначення:

- Наявність певних інтегративних, системних якостей, які не є сумою простих арифметичних ознак компонентів.
- Наявність у системі специфічного для неї набору компонентів, від яких залежить досягнення поставленої мети і цілей.
- Цілісність системи, що має свою структуру, внутрішню організацію, взаємодію між її компонентами.
- Система знаходиться в постійному розвитку при забезпеченні погодження меж її функціонування.

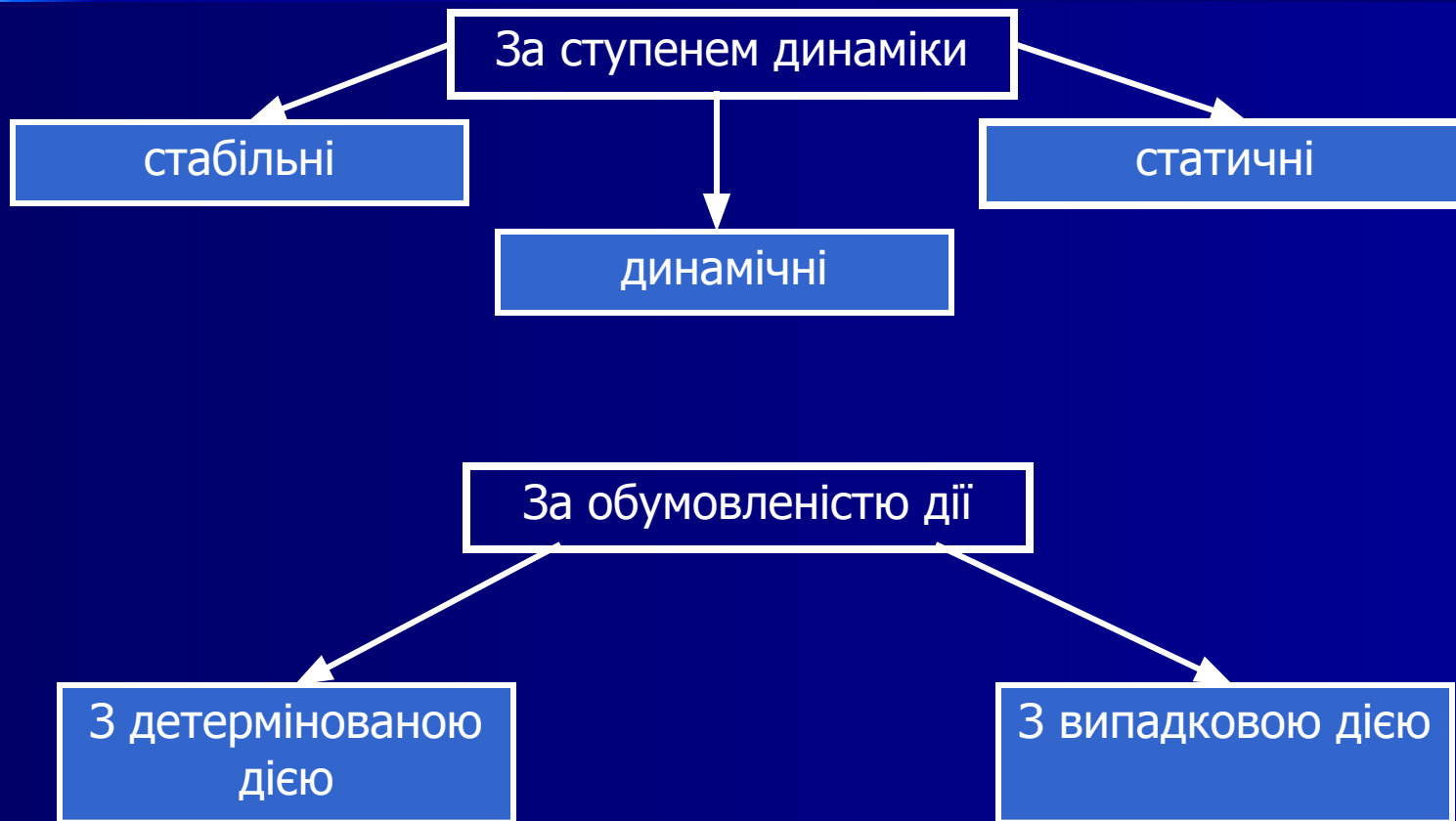
Класифікація систем:

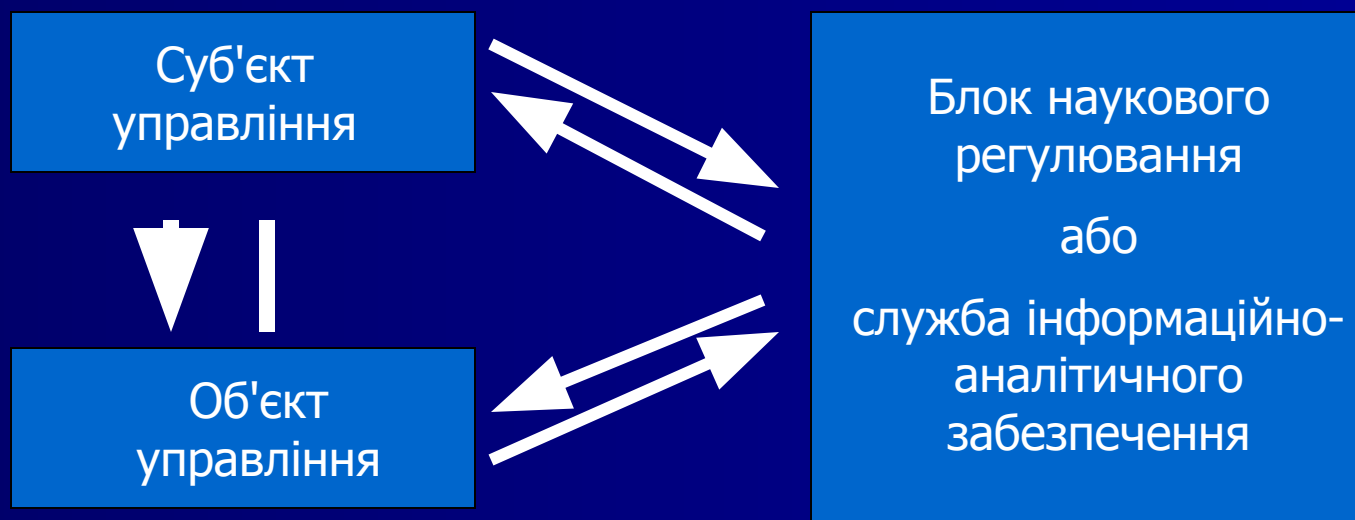
Класифікація систем

Класифікація систем

Складові частини системи

Суб'єкт керуючий

Обов'язкова складова частина керованої системи, яка створена на системно-функціональній основі під конкретні цільові установки для забезпечення управління системою у відповідності до її ієрархічного рівня або наділення повноважень.

Об'єкт керований

Обов'язкова складова частина керованої системи, яка створена на системно-функціональній основі під конкретні цільові установки для забезпечення безпосередньої реалізації поставлених виробничих задач і окремих управлінських рішень.

Блок наукового регулювання

Обов'язкова складова частина керованої системи, яка створена на системно-функціональній основі під конкретні цільові установки для забезпечення збору, обробки, передачі, зберігання інформації.

Властивості керованих систем

- Система являє собою єдине цілісне утворення;
- Складається з сукупності компонентів;
- Має свою внутрішню структуру;
- Володіє інтегративними системними властивостями;
- Має внутрішні і зовнішні зв'язки;
- Характеризується формою та рівнем організації;

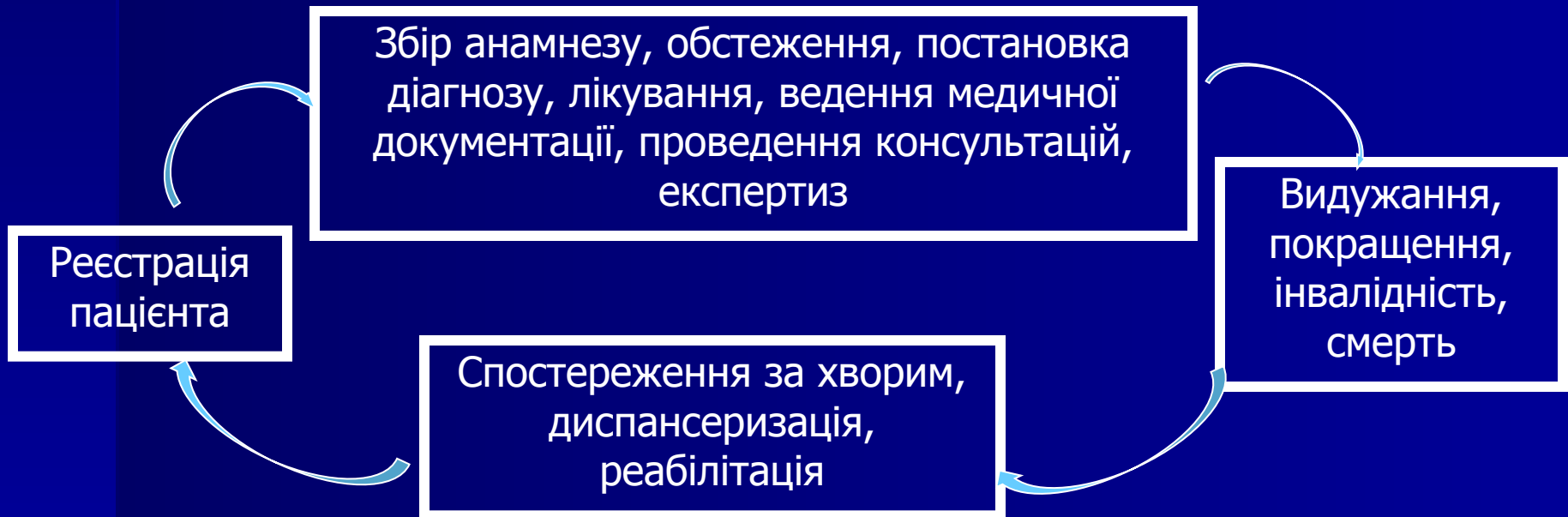
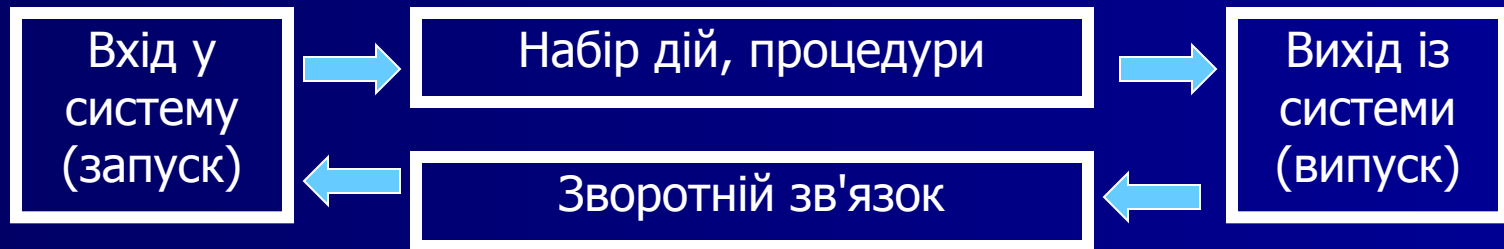
Властивості керованих систем

- Володіє динамічним характером функціонування;
- Має керуючі параметри (ціль, процес управління);
- Функція направлена на досягнення поставленої мети;
- Володіє підсилювальною спроможністю;
- Володіє спроможністю збирати, перетворювати, зберігати та передавати інформацію;

Властивості керованих систем

- Антиентропічність;
- Інверсійність;
- Респонсивність;
 - стратегічна
 - тактична
 - структурна
- Інертність;
- Емерджетність;
- Ефективність;
- Циклічність функціонування.

Функціональні процеси системи:

У практичній діяльності необхідно пам'ятати ряд правил:

- Нові системи народжують певні проблеми, тому не слід без необхідності створювати нові системи
- Складні системи можуть привести до несподіваних результатів.
- Спільну поведінку великих систем передбачити неможливо, так як велика система створена за рахунок збільшення малої системи, поводить себе не так, як поводи́ла мала система до цього.
- Складна система, спроектована насліп, ніколи не працює; примусити добре працювати, не можливо.
- Усі системи безкінечно складні.
- Складні системи мають тенденцію протипоставляти своїм же функціям.

Організаційно-функціональні стадії системи

народження

ДИТИНСТВО

ЮНІСТЬ

зрілість

старість

відродження

Народження

Організація системи з цільовим призначенням по задоволенню попиту.

Стадія вимагає сміливих людей з вірою в успіх, готовністю ризикувати, працьовитістю, діловитістю.

ДИТИНСТВО

Головна мета стадії: утримати і збалансувати діяльність системи.

Юність

Перехід від комплексного до диференційованого менеджменту.

Ризик змінюється розрахунком , пошуком виважених рішень, спільним колективним обговоренням.

В апараті управлінні з'являються нові спеціалісти з вузькоспеціалізованими знаннями: юрист, психолог, соціолог, методист, інженер-програміст.

Індивідуальні рішення

Колективні рішення

Зрілість

Інтенсивне впровадження нових знань, методів, технологій, їх розширення та диференціація.

Небезпека бюрократії, талановиті керівники і спеціалісти замінюються на слухняних людей. З'являється зарозумілість, непогрішність і незамінність.

Старість

Стадія характеризується перемогою бюрократизму, зарозумілості і непогрішності – відсутність нових ідей, часті похибки, неритмічне функціонування.

Відродження

Використовуються нові знання, навички нової команди. По своїй суті нагадує стадію народження системи.

Знову визначаються мета і завдання системи.

Структура процесу організації

Формування мети організаційної системи (ОС)

Аналіз процесу досягнення мети і визначення складу ОС

Розробка функції і структури системи

Розробка технології управління і управлінської діяльності

Визначення зв'язків, обсягів і шляхів проходження інформації, порядку документообігу

Вибір і організація використання технічних засобів

Підбір і навчання керівників управлінського персоналу

Критерії якості організації системи

1. Доцільність кількості ланок управління визначається за швидкістю і якістю руху інформації.
2. Чіткість відособлення в діяльності складових частин системи.
3. Здатність до швидкого реагування в керованій системі під впливом різних факторів.

Критерії якості організації системи

4. Делегування повноважень при вирішенні питань за принципом: найбільша інформованість – найбільша компетентність

Доцільно використовувати делегування, коли:

- керівник бачить і розуміє, що підлеглий може виконати певну роботу краще, ніж він сам;
- зайнятість не дає можливості керівникові самому вирішити проблему;
- керівник намагається сприяти підвищенню професійної майстерності підлеглих;
- керівникові потрібний вільний час для вирішення інших, важливіших завдань.

Переваги делегування:

- підвищується і поліпшується якість управлінських рішень, оскільки їх приймають ті працівники, що мають найбільшу компетентність, більш повну і достовірну інформацію;
- у підлеглих розвиваються ініціатива, підприємливість, бажання самостійно і творчо працювати;
- керівник звільняється від виконання другорядних, побічних робіт;
- розширюється обсяг функцій і завдань, що виконує організація.

Критерії якості організації системи

5. Пристосованість окремих підрозділів до системи в цілому та до зовнішнього середовища.
6. Принцип єдиноначальності.
7. Первинність функцій та вторинність структури при організації системи та її частин.
8. Наявність організуючого працю документу, що затверджує структуру та функції системи.